

סוד ההצלחה

נער שְׁאָקִיו מכרוהו, אדונו התעלל בו ומכריו
אכזבוהו – מתעלם מכל הקשיים, ממשיך
לחייך, לעזור, ולבסוף מציל את העולם!
מהו הסוד שלו?

חברת למרצה

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

פרשת וישב

THE
SHLUCHIM
OFFICE

לתרומות והקדשות, צרו קשר: jewishinsights@shluchim.org

©

Published and Copyright 2022 by

Shluchim Office International

816 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11213

718.221.0500

5783 - 2022

נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד הולצברג
שלוחי הרבי במומבאי, הודו

תוכן השיעור:

5. א. סוד ההצלחה.....

יוסף נמכר על ידי אחיו הגדולים לעבד, הוא מתגלגל למצרים ושם מתמנה לפקיד בכיר בבית פוטיפר. יוסף מאד מצליח, ואדונו פוטיפר רואה שה' עימו (מקור 1).

שואל הרבי: מדוע שר מצרי זוקף את ההצלחה של יוסף לה', ולא לאלוהי המצרים? הרבי עונה, שלכן רש"י מדגיש ששם שמיים היה שגור בפיו של יוסף (מקור 2). הוא תמיד אמר: ברוך ה', בעזרת ה', וכך ידע גם השר המצרי, שה' הוא סיבת ההצלחה של יוסף.

8. ב. פותר החלומות.....

למרות מסירותו ונאמנותו של יוסף, אשת אדונו מעלילה עליו עלילת שווא והוא מושלך בביזיון אל הכלא. לאחר עשר שנים הוא פוגש בכלא שני שרים של פרעה ופניהם זועפות. יוסף שואל אותם אם הוא יכול לעזור, והוא שומע שהם חלמו חלומות מבהילים. הוא מקדיש להם מזמנו ופותר להם את החלומות.

לאחר שנתיים, פרעה חולם חלום ודורש מיועציו פתרון. לאחר שכולם כשלו במסירת פתרון מספק, קם שר המשקים ומספר לפרעה ש"איש עברי" פתר לו חלום לפני שנתיים. פרעה מבקש להבהיל אליו את יוסף. יוסף פותר את חלומותיו בצורה נפלאה ומתמנה למשנה למלך מצרים. בהמשך הוא מציל את האנושות מרעב. (מקור 3).

שואל הרבי: לשם מה האריכות, ומדוע חשוב לתורה לספר את תיאור החלומות בפרוטרוט?

10. ג. מדוע התאמץ יוסף?.....

בזמן הסיפור הזה – אין אומלל מיוסף. הוא אסיר בודד, אימו נפטרה, הוא לא ראה את אביו במשך 12 שנה, אחיו בגדו בו, אשת אדונו העלילה עליו עלילה שפלה והוא הושלך בבושות נוראות לכלא. הוא אמור להיות נואש וממורמר. ואז אל כלאו מושלכים שני שרים, עמיתים של פוטיפר – אדונו לשעבר. יוסף אמור לתעבם, לזהות בהם את כל הרע שבעולם. בפועל הוא קם מרצפת התא, מחייך ושואל: "מדוע פניכם רעים היום?". איך הוא עשה את זה?

12. ד. מסורת מאברהם אבינו – לעזור לזולת.....

יוסף ידע שלכל אחד יש אחריות, ואם אלוקים הניח אותו במקום הזה יש לכך סיבה. ומכיוון שהוא רואה אנשים טובלים, הוא עושה ככל שביכולתו לעזור להם. אנו רואים כאן את כוחו של מעשה אחד. מחווה פשוטה של "מה נשמע", הניעה מהלכים שהסתיימו בהצלחת האנושות מרעב.

תובנה: המחווה של יוסף סימנה את העובדה שהוא לא שקע בדכדוך ורחמים עצמיים, אלא חשב מה אני יכול לעשות בשביל אדם אחר, וזה מה שעזר לו להגיע רחוק. הרבי מצטט סיפור מהאדמור"ר הזקן, שממחיש את הנקודה הזו.

ה. בחנוכה הזה – כולנו יוסף.....15

עלינו ללמוד מיוסף, שלא התספק בדאגה לעצמו, אלא דאג גם לזולת. בחג החנוכה הזה לא נסתפק בהדלקת החנוכיה האישית, אלא נשפיע גם על יהודים נוספים לעשות גם כך.

פתיחה

יהודי מסכן מושלך לכלא, ובמקום לחיות בדיכאון – הוא מעודד את עצמו, ואף משתדל לעודד אחרים.

שיחה על כוחה של אמונה ועל השפעתה של מחווה פשוטה.

השיעור לפרשת וישב

משיחת שבת פרשת וישב ה'תשמ"ה,
בלתי מוגה.

תורת מנחם ה'תשמ"ה ח"ב, עמ' 917

ומשיחת שבת פרשת מקץ, שבת חנוכה, ה'תשל"ד,
בלתי מוגה

תורת מנחם חלק ע"ד עמ' 51

א. סוד ההצלחה

מכירת יוסף

מקור 1 ספר בראשית, פרק ל"ז, פסוקים כ"ג, כ"ה-כ"ז;

לתלמיד
עמ' 3
וַיְהִי כִּאֲשֶׁר בָּא יוֹסֵף אֶל אָחִיו וַיִּפְשִׁטוּ אֶת יוֹסֵף אֶת כְּתֹנֶתוֹ אֶת כְּתֹנֶת הַפָּסִים
אֲשֶׁר עָלָיו.

וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכֹל לֶחֶם וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֲרֻמַּת יִשְׁמַעְאֵלִים בָּאָה מִגְּלָעָד
וּגְמֻלֵיהֶם נִשְׂאִים נְכֹאת וְצָרִי נִלְט הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרַיִמָּה. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל
אָחִיו מַה בָּצַע כִּי נִהְרַג אֶת אָחִינוּ וְכִסִּינוּ אֶת דָּמוֹ. לָכוּ וְנִמְכְּרֵנוּ לְיִשְׁמַעְאֵלִים
וַיִּדְנוּ אֶל תְּהִי בּוֹ כִּי אָחִינוּ בְּשָׂרְנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ אָחִיו.

ההצלחה במצרים

ספר בראשית, פרק ל"ט, פסוקים א'-ד', ז'-ח, י'-כ'

וַיִּוֹסֵף הוֹרֵד מִצְרַיִמָּה וַיִּקְנֶהוּ פוֹטִיפַר סָרִיס פְּרֹעֶה שֶׁר הַטַּבָּחִים אִישׁ מִצְרַיִם
מִיַּד הַיִּשְׁמַעְאֵלִים אֲשֶׁר הוֹרְדָהוּ שָׂמָּה. וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי
בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרַיִם. וַיִּרְא אֲדֹנָיו כִּי ה' אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר-הוּא עֹשֶׂה ה' מִצְלִיחַ
בְּיָדוֹ. וַיִּמְצָא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו וַיִּשְׁרַת אֹתוֹ וַיִּפְקְדֵהוּ עַל-בֵּיתוֹ וְכָל-יִשְׁלוֹ נָתַן
בְּיָדוֹ.

<< הרבי

שר מצרי זוקף הצלחה לה'?

כאשר לומדים את הפסוק 'ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח' - הרי פירוש הדברים הוא בפשטות, שהקב"ה היה עם יוסף, וכתוצאה מזה היה יוסף איש מצליח.

אמנם, כאשר באים לפסוק שלאחריו, 'וירא אדוניו כי ה' אתו' - נשאלת שאלה פשוטה: מניין ידע פוטיפר שסיבת הצלחתו של יוסף היא מפני ש'ה' אתו' - פוטיפר היה שר אצל פרעה מלך מצרים, ובודאי היה עובד עבודה זרה ככל תושבי ארץ מצרים, ואם כן, מניין ידע פוטיפר לתלות את הצלחתו של יוסף בכך 'שה' אתו', לכאורה, היה צריך לתלות זאת ב'יראתם של מצרים' (ועל דרך שמצינו אצל לבן - 'אלקי נחור'?)!

כשלבן כרת ברית עם יעקב, הוא הזכיר את אלקי אברהם וגם את אלהי נחור. הוא לא ויתר על הכרזת האמונה באלילים שלו. ומדוע כאן, כל כך פשוט לפוטיפר, שאלוקי העברים הוא זה שעוזר ליוסף.

שם שמים שגור בפיו של יוסף

מקור 2 רש"י על פסוק ג'

לחלמיז **פי ה' אתו: שם שמים שגור בפיו.**
עמ' 4

<< הרבי

ולכן מפרש רש"י, "וירא אדוניו כי ה' אתו - שם שמים שגור בפיו": הבן חמש למקרא למד כבר בפירושו רש"י את הביטוי "שם שמים שגור בפיו" - בקשר לדבריו של יעקב ליצחק "כי הקרה ה' אלקיך לפני".

ולכן, כאשר רש"י מפרש בנוגע ליוסף ש"שם שמים שגור בפיו" - מבין שפירושו הדבר, שיוסף היה רגיל לומר על כל דבר "כי הקרה ה' לפני".

לפני שבועיים קראנו בתורה על סיפור גניבת הברכות. יצחק ביקש מבנו עשיו לצוד טרף ולהכין לו אוכל ומבטיח לו שאז הוא יברך אותו. רבקה שומעת את הדברים, ומיהרה להכין מטעמים, ונתנה ליעקב להביא אותם במהירות ליצחק, בכדי שהוא יהיה זה שיקבל את הברכות. כשיעקב מגיש את האוכל, שואל אותו יצחק: איך זה השגת טרף כל כך מהר? ויעקב עונה לו: כי הקרה ה' לפני - ה' עזר לי למצא את זה מהר.

כך שילד שלומד חומש, כבר התרגל לעובדה שיש אנשים שרגילים לומר - ברוך ה', בעזרת ה', תודה לה'. והוא מבין שכשרש"י אומר על יוסף ששם שמים שגור בפיו, הכוונה היא, שהוא - כמו יעקב אביו - היה רגיל לזקוף את ההצלחה לה'.

ועל פי זה מובן שאין כל פלא מדוע חשב פוטיפר שהצלחתו של יוסף היא מפני ש"ה' אתו" - מכיון שיוסף היה אומר וחוזר בכל עת שהצלחתו בדבר זה הוא מפני ש"ה' אתו".

משיחת שבת פרשת וישב ה'תשמ"ה, בלתי מוגה.

תורת מנחם ה'תשמ"ה ח"ב, ע' 917

מהיכן לקחו זאת חז"ל שיוסף היה אומר בכל הזדמנות "ברוך השם"?

כשקוראים את המשך הפרשה מגלים שבכל שיחה שהייתה ליוסף במצרים הוא הזכיר את הקב"ה. הפעם הראשונה שאנו שומעים את קולו של יוסף במצרים זה בסיפור של אשת פוטיפר, כאשר יוסף מסרב לבקשתה הוא אומר לה "וחטאתי לאלקים".

בפעם השנייה, כאשר הוא מדבר עם שרי מצרים, שר המשקים ושר האופים, והוא מציע להם לפתור את חלומותיהם, הוא אומר "לאלקים פתרונים" - שוב הוא מזכיר את הקב"ה.

ובתחילת פרשת מקץ כאשר סוף-סוף הוא עומד לפני המושל בכיפה ברגע המכריע של חייו וכל גורלו - עבדות או חירות - נתונים בידי שליט ארץ מצרים, מה הוא אומר? "בלעדי, אלקים יענה את שלום פרעה".

הרי לנו שבכל שיחה ושיחה של יוסף הצדיק שם שמים היה שגור בפיו.

לא פלא אם-כן שפוטיפר ידע "כי ה' איתו", יוסף דאג לבטא ולוודא שכולם ידעו שהכל בא מאת הקב"ה, בכל הזדמנות הוא היה אומר "ברוך השם", "בעזרת השם".

*

המסר:

פעמים רבות אנו שומעים שאדם מוצלח נשאל מה סוד הצלחתו בעסקיו, והוא משיב "עבודה קשה" או "לימודים" וכי"ב. כל אחד ממציא סיבה אחרת כיצד הוא פורח משגשג ומצליח במעשה ידיו.

הראשון בתורה שאנו קוראים שהיה איש מצליח הוא יוסף – "ויהי איש מצליח". ושוב "וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו", ואח"כ בבית הסוהר "ואשר הוא עושה ה' מצליח בידו".

נשאלת השאלה, מה היה סוד הצלחתו של יוסף? "שם שמים שגור בפיו"! כאשר יהודי מכיר בכל רגע נתון שכל הצלחתו היא בזכות הקב"ה, הכל בעזרת ה', והוא לבד לא יכול היה להגיע לכלל זה והוא מבטא זאת בפיו בכל הזדמנות, "ברוך השם" או "אם ירצה השם", אזי הקב"ה משפיע עליו מלמעלה שפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו.

זהו סוד ההצלחה של יהודי.

(חלק מהביאורים בשיעור זה על פי דרשת הרב זושא גרינברג shluchimsermons.org ושיעורו של הרב שניאור אשכנזי).

ב. פותר החלומות

נמשיך עכשיו לקרוא על עלילות חייו של יוסף:

מקור 3 ספר בראשית, פרק ל"ט, פסוקים ז'-ח, י'-כ'

העלילה

לתלמיד
עמ' 5

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֵּשֶׂא אִשְׁתְּ אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שְׁכַבָּה עִמִּי. וַיִּמָּאֵן וַיֹּאמֶר אֶל אִשְׁתְּ אֲדֹנָיו הֲזֶה אֲדֹנִי לֹא יַדַּע אֶתִּי מִה בְּבַיִת וְכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ נָתַן בְּיָדִי.

וַיְהִי כַּדְּבָרָה אֵל יוֹסֵף יוֹם וּלֹא שָׁמַע אֵלֶיהָ לְשֹׁכֵב אֲצִלָּהּ לְהִיּוֹת עִמָּה. וַיְהִי כִּהְיוֹם הַזֶּה וַיָּבֵא הַבַּיִתָּה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ וְאִין אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי הַבַּיִת שָׁם בְּבַיִת. וַתִּתְפָּשֶׂהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שְׁכַבָּה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיִּנְס וַיֵּצֵא הַחוּצָה. וַיְהִי כִּרְאוּתָהּ כִּי עֹזֵב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיִּנְס הַחוּצָה. וַתִּקְרָא לְאֲנָשֵׁי בַיִתָּה וַתֹּאמֶר לָהֶם לֵאמֹר רְאוּ הֵבִיא לָנוּ אִישׁ עֵבְרִי לְצַחֵק בָּנוּ בָּא אֵלַי לְשֹׁכֵב עִמִּי וְאִקְרָא בְּקוֹל גְּדוֹל. וַיְהִי כִשְׁמָעוֹ כִּי הִרְיַמְתִּי קוֹלִי וְאִקְרָא וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ אֲצִלִּי וַיִּנְס וַיֵּצֵא הַחוּצָה.

וַיְהִי כִשְׁמָע אֲדֹנָיו אֶת דְּבָרֵי אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר דְּבָרָה אֵלָיו לֵאמֹר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה עָשָׂה לִּי עַבְדְּךָ וַיַּחַר אָפוּ. וַיִּקַּח אֲדֹנִי יוֹסֵף אֹתוֹ וַיִּתְּנֶהוּ אֶל בֵּית הַסֵּהר מְקוֹם אֲשֶׁר אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים וַיְהִי שָׁם בְּבַיִת הַסֵּהר.

יועץ פסיכולוגי

לתלמיד
עמ' 5

ספר בראשית, פרק מ', פסוקים א'-ח'

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה חָטְאוּ מִשְׁקָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְהֵאֱפָה לְאֲדֹנֵיהֶם לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם. וַיִּקְצַף פְּרַעֲהַ עַל שְׁנֵי סְרִיסָיו עַל שֶׁר הַמִּשְׁקִים וְעַל שֶׁר הָאוֹפִים. וַיִּתֵּן אֹתָם בְּמִשְׁמֶר בַּיִת שֶׁר הַטְּבָחִים אֶל בַּיִת הַסֵּהר מְקוֹם אֲשֶׁר יוֹסֵף אֲסוּר שָׁם. וַיִּפְקֹד שֶׁר הַטְּבָחִים אֶת יוֹסֵף אֹתָם וַיִּשְׁרֹת אֹתָם וַיְהִיו יָמִים בְּמִשְׁמֶר. וַיַּחְלְמוּ חִלּוֹם שְׁנֵיהֶם אִישׁ חִלְמוֹ בְּלֵילָה אֶחָד אִישׁ כִּפְתָרוֹן חִלְמוֹ הַמִּשְׁקָה וְהֵאֱפָה אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם אֲשֶׁר אֲסוּרִים בְּבַיִת הַסֵּהר. וַיָּבֵא אֲלֵיהֶם יוֹסֵף בְּבִקְרָא וַיִּרְא אֹתָם וְהִנֵּם זַעֲפִים. וַיִּשְׂאֵל אֶת סְרִיסֵי פְרַעֲהַ אֲשֶׁר אֹתוֹ בְּמִשְׁמֶר בַּיִת אֲדֹנָיו לֵאמֹר מָדוּעַ פָּנִיכֶם רְעִים הַיּוֹם. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו חִלּוֹם חִלְמָנוּ וּפְתָר אִין אֹתוֹ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף הֲלוֹא לְאֵלֵהֶם פְּתָרָנִים סִפְרוּ נָא לִּי.

<< הרבי

למה האריכות?

פרעה חלם חלום והוצרך לפותרים, "וישלח ויקרא את כל חרטומי מצרים ואת כל חכמיה ויספר פרעה להם את חלומו ואין פותר אותם לפרעה"³, עד ששר המשקים סיפר לפרעה אודות יוסף שפתר את החלומות שחלמו הוא ושר האופים בהיותם בבית האסורים, וכפי שפתר כן היה (כמסופר בפרטיות בסוף פרשת וישב), ואז שלח פרעה לקרוא ליוסף.

לתלמיד
עמ' 6

ובסיפור זה יש דבר תמוה הדורש ביאור, ולא מצינו שרש"י יתעכב על זה:

לשם מה מספרת התורה - שהיא בתכלית הדיוק בכל ענין וכל תיבה - את כל אריכות הדברים אודות פרטי החלומות של שר המשקים ושר האופים ופתרוןם על ידי יוסף; לכאורה נוגע רק כללות הענין שיוסף פתר להם חלומות, שבגלל זה נתבקש יוסף לפתור את חלומו של פרעה, וכתוצאה מזה נתמנה למשנה למלך, ובעקבות זאת הגיע יעקב למצרים - שכל זה נוגע כדי שיהיה סיפור מסודר; וכמו כן נוגע הסיפור שיוסף היה בבית האסורים, כדי ללמוד איך צריך יהודי להתנהג אפילו כשנמצא בבית האסורים; אבל מהו הצורך בסיפור פרטי חלומותיהם של שרי פרעה ואופן פתרוןם על ידי יוסף?

הבא נעיין בפער הזועק לשמים בין הסיפור הזה ובין סיפורים חשובים הרבה יותר:

בריאת העולם - הפרשה עליה מבוססת האמונה בבורא - מונה שלושים ואחד פסוקים; מתן תורה ועשרת הדברות - עיקרי התורה והמצוות - מונים בסך הכול ארבעה עשר פסוקים; ואילו סיפורי חלומות שר המשקים והאופים מתפרסים על פני עשרים ושלושה פסוקים!

את מי זה מעניין? מדוע חשוב לתורה לספר את תיאור חלומות שני אסירים? מה היה קורה אם התורה הייתה מזכירה במשפטים ספורים שיוסף פתר את החלום לשר המשקים, ולאחר שנתיים השר נזכר בו וסיפר עליו לפרעה?

ג. מדוע התאמץ יוסף?

<< הרבי

נער שאמור להיות מאוכזב וממורמר

לחמ"ד
עמ' 7
המאורע של פתרון החלומות של שר המשקים ושר האופים על ידי יוסף, אירע בהיותו בבית האסורים, לאחר ש"גנוב גונבתי מ(בית אביו שהוא ב)ארץ העברים וגם פה לא עשיתי מאומה כי שמו אותי בבור"⁴.

ולכאורה: כיון שיוסף היה במצב כזה, שגרמו לו עוול הכי גדול בכך שמכרוהו למצרים, ובמצרים עצמה, הנה לאחר שמצא חן בעיני פוטיפר עד ש"הפקיד אותו בביתו ועל כל אשר יש לו"⁵, שמו אותו בבית הסוהר ללא עוון בכפו - הרי מטבע הדברים היה צריך להיות מאוכזב וממורמר, "ברוגז על כל העולם"... ולחוש שנאה מיוחדת לשרי פרעה, שאחד מהם - פוטיפר שר הטבחים⁶ - הכניסו לבית הסוהר.

ואף על פי כן, בראותו בבית הסוהר את סריסי פרעה, שר המשקים ושר האופים, ש"הנם זועפים" - פנה אליהם ושאל אותם⁷: "מדוע פניכם רעים היום!"

לא היה כאן מצב של פיקוח נפשות, בגלל חסרון של מאכל ומשקה וכיוצא בזה, אלא רק היו במצב-רוח לא טוב...

הבה ניכנס לרגע לנעליו של יוסף. בזמן הסיפור הזה - אין אומלל ממנו. הוא אסיר בודד, אימו נפטרה, אביו ישב עליו 'שבעה', אחיו חזרו הביתה עם כתונת טבולה בדם ומחקו אותו מהעולם.

אם כל זה לא מספיק, אשת אדונו העלילה עליו עלילה שפלה והוא הושלך בבושות נוראות לכלא. אפשר רק לדמיון את כותרות העיתונים במצרים של אותם ימים. אדם כזה אמור להיות נואש, מוצף בתחושת קרבנות ולשנוא את העולם.

ואז קורה דבר גרוע עוד יותר: אל תוך תאו, אל ארבע אמותיו האחרונות בעולם, מושלכים שני שרים מהקבינט של פרעה - אלה שמייצגים את הממשל. גרוע מכך, הם עמיתים של פוטיפר, שהיה אף הוא שר סביב שולחן פרעה. יוסף היה אמור לתעב אותם, לראות בהם חלק מה"חונטה", לזהות בהם את כל הרע שבעולם.

מה שקרה בפועל הוא ההיפך הגמור. כשיוסף קם בבוקר ורואה את שני שכניו במצב רוח קודר, הוא קם מרצפת התא, מחייך, טופח להם על הכתף ושואל: "מדוע פניכם רעים היום?"

מה איכפת לוי?

ומה הפלא בכך ששר שנמצא בבית הסוהר פניו זועפים?!... ומה שפניו זועפים
היום יותר מאתמול, הרי זה בגלל שמתבונן שעבר יום נוסף והוא עדיין נמצא בבית
הסוהר!...

לתלמיד
עמ' 7

ובכלל: מה זה ענינו של יוסף - הרי אין זו אשמתו שהם נמצאים בבית הסוהר; ומה
גם שהם החברים של השר הרשע שזרק אותו לבית הסוהר.

ואף על פי כן, היה אכפת ונוגע ליוסף המצב שלהם, ולכן שאל אותם "מדוע פניכם
רעים היום" - בגלל ספק וספק ספיקא: אולי יש ביכולתו, בהיותו עמהם בבית
הסוהר, לעזור להם!

ד. מסורת מאברהם אבינו – לעזור לזולת

<< הרבי

לתלמיד 8 עמ' 8 וההסברה בזה: יוסף היה מזרעו של אברהם, "אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו לעשות צדקה ומשפט"⁸ (אף שלפני מתן תורה לא היה מחויב בזה).

ולכן, בראותו בריה של הקב"ה במעמד ומצב שאינו בשמחה - תמורת זה שצריך להיות בשמחה מצד עצם עובדת היותו בריה של הקב"ה, שזוהי תכלית השלימות - הנה כיון שהוא ראה זאת, הרי זו הוכחה שזהו ענין השייך אליו, ולכן מיד השתדל לנסות לעזור.

יוסף ידע שלכל אחד יש אחריות לסביבה, ואם אלוקים הניח אותו במקום הזה – כנראה שיש מישהו או משהו שזקוק לו.

זו הסיבה שהתורה מפרטת את השיח בין יוסף ובין השרים, כדי להראות שהוא לא "מרח", לא חיפף ולא הסתפק בלצאת ידי חובה. הוא העניק להם את מלוא תשומת הלב, כאילו הוא פסיכולוג פרטי שגובה אלפי שקלים לשעה.

פעולה אחת מצילה עולם שלם

כאן רואים איך שבכוחה של פעולה אחת להשפיע על כל העולם:

כתוצאה מפעולתו של יוסף לשאול את סריסי פרעה "מדוע פניכם רעים היום" - נתגלגל כל המשך המאורעות שלאחר מכן, עד שיוסף פתר את חלומו של פרעה, ובגלל זה נתמנה למשנה למלך.

ועוד והוא העיקר - כי, מה שיוסף נתמנה למשנה למלך הרי זה רק טובה עבורו בלבד, והרי ידוע⁹ פתגם רבינו הזקן שאמר לאחד החסידים שביקש ברכתו בעניני פרנסה: כל זה הוא מה שאתה צריך, אבל בשביל מה צריכים אותך?! ... - שעל ידי זה הציל את כל העולם מרעב, כמסופר בהמשך הפרשה¹⁰: "ויהי רעב בכל הארצות . . . וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף".

(8) וירא יח, יט.

(9) ראה סה"ש תש"ז ע' 125 ואילך. וש"נ.

(10) פרשתנו שם, נד-נד.

התורה מלמדת אותנו מסר חשוב מאוד: לעולם לא נדע את השפעתה של מחווה רגשית אחת, של "בוקר טוב" אחד. בשבילך זה בסך הכול אומר שאתה בן-אדם – "מענטש", להוציא את הראש מהפלאפון ולומר "בוקר טוב" למי שיושב מולך. בשבילו, זה אולי יהיה הרגע שישנה את חייו. אולי הוא יחליט לתת הזדמנות נוספת לנישואים שלו, להתפייס עם הילדים שלו, ובוודאי ללמוד ממך להיות יהודי טוב יותר.

אך האמת היא שהסיפור הרבה יותר גדול.

בואו נעצור לרגע את העלילה ונשאל: מה היה רגע המהפך בחייו של יוסף? מה היה השלב בו נבלם המרוץ ההיסטורי, והתהפך מהתרסקות לנסיקה?

ובכן, זה בדיוק היה הרגע!

הבוקר בו יוסף הביט החוצה, אל מי שסביבו, וגילה רגש – זה היה היום שבו התהפך המזל שלו עצמו, ובהסתכלות רחבה יותר, שם נוצרה התשתית להצלחת מיליוני אנשים מרעב. זה מה שמייצב אותו כפותר חלומות מקצועי, ובחלופי שנתיים, כשפרעה מחפש פותר חלומות, יקום שר המשקים ויספר על פותר החלומות העברי שהכיר בבור הכלא, ויוסף יוזמן לארמון פרעה, ימונה למשנה למלך מצרים, ויקבל את הכלים להציל את מצרים ואת כל האזור מרעב כבד.

זה המסר המרגש באמת: כשאתה עוזר לאדם אחר, אתה הופך את החיים שלך עצמך לבעלי משמעות ומציל את העולם כולו. הקב"ה ברא עולם שבנוי כמו פקעת. כולנו כרוכים זה בזה, השלימות שלי תלויה בשלימות שלך. לא נועדנו לחיות לבד – אלא בקבוצות, ולכן אני לא אגיע לאושר בלעדיך ואתה לא תגיע לאושר בלעדיי.

המסר הזה מומחש בצורה מדהימה בסיפור שאליו מציין הרבי בשיחה:

סיפור – בשביל מה צריך אותך?

אצל החסיד ר' זלמן סנדר'ס נתקיים "תורה וגדולה על שולחן אחד". הוא היה יהודי למדן ועובד ה' בכל נשמתו ועם זה בעל עסקים מסועפים ומצליחים. איש נדיר היה ר' זלמן, שכן הצטיין גם במידות טובות, על-אף עושרו וגדולתו היה נוהג בקירוב הדעת גם עם דלת העם ועמי-הארצות. ידו הייתה פשוטה לכל נזקק, ועניים רבים התדפקו דרך-קבע על דלת ביתו.

ויהי היום ור' זלמן הסתבך בעסקת-ענק שכשלה. כגודל העסקה והרווחים שהיו צפויים ממנה, כך גדולה וקשה הייתה המפלה. עמל של שנים ירד לטמיון. ר' זלמן, העשיר הגדול ואיש-החסד הנודע, נהפך באחת לאיש מן השורה. למותר לציין כי רבים מאוד השתתפו בצרתו של ר' זלמן, שכן למעשה זו הייתה גם צרתם.

בצר לו נסע ר' זלמן אל רבו, רבי שניאור-זלמן מליאדי. בהיכנסו לחדר הרבי, חש כי אין מקום מתאים מזה לשפוך בו את הלב ולספר דברים כהווייתם. בבכי נרגש גולל לפני הרבי את השתלשלות העסקה הכושלת שקברה עמה את כל רכושו.

רגשותיו של ר' זלמן גאו בו ובכיו התגבר. "אם הקב"ה חפץ ליטול ממני את רכושי – לא אהרהר אחריו, חלילה", אמר במר-ליבו, "ואולם תחילה

עליי לסלק את חובותיי ולמלא את התחייבויותיי. צריך אני להשיב את הכסף לכל מי שהפקידו בידי את ממונם כדי שאסחר בו; צריך אני לעמוד בהתחייבות שנתתי לכל גבאי הצדקה; צריך אני לכסות את הוצאות החתונה של היתומים והיתומות שהבטחתי להשיאם..."

כל אותה שעה ישב הרבי – שני מרפקיו על השולחן, ראשו בין שתי כפות ידיו – והקשיב. כשסיים ר' זלמן לשפוך את ליבו, השתררה בחדר דממה. הרבי הישיר מבט חודר אל חסידו ופניו נעשו להבים. או-אז אמר הרבי: "אינך חדל מלחשוב ולדבר על מה שאתה צריך, אולם על שאלה אחת דומה כי לא נתת את דעתך כלל – מה צורך יש בכך!"

דברי הרבי פילחו את ליבו של ר' זלמן ובו-במקום נפל מתעלף. החסידים, ששהו אותו זמן בחדר החיצוני, בהמתנה לבוא תורם להיכנס פנימה, שמעו את קול החבטה ומיהרו להיכנס ולהוציא את ר' זלמן מהחדר. לאחר מאמצים מרובים התעורר ר' זלמן מן העילפון.

לאחר שהתאושש, השתנה ר' זלמן והיה לאדם חדש. הוא סילק מעליו את דאגתו מאובדן רכושו ודחק הצידה כל מחשבה על ענייני העולם הזה. הוא הבין כי במילותיו החריפות ביקש הרבי לנערו מן הרע הנעלם שבמעמקי נפשו – מאותה תחושת 'ישות' והחשבה עצמית שמקומה לא יכירה בד' אמותיה של השכינה. על-כן החליט להישאר תקופת-מה בחצר הרבי, ושיקע עצמו כליל בתורה ובעבודת התפילה. לאחר כמה ימים קרא לו הרבי ואמר לו: "שוב לביתך וה' יברכך שתצליח בכל אשר תפנה".

בדרכו לביתו נזדמן ר' זלמן לתחנת רכבת אחת, ולפתע פגש שם חבורה של בעלי-אחוזות שנהגו לסחור עמו בעבר. הללו, שלא ידעו דבר על מצבו הכלכלי הקשה, הביעו לפניו את רצונם לחדש עמו את העסקים. ר' זלמן ראה בכך אות משמים והזדמנות לזכות בברכת ה', שאותה הזכיר הרבי ב'חידות'.

כעבור זמן-מה החל ר' זלמן להתאושש ממפלתו. אט-אט השיב אליו את הונו וההצלחה חזרה להאיר לו פנים. כך גם יכול היה למלא את ההתחייבויות בענייני צדקה שקיבל עליו בעבר. ואולם הפעם עשה זאת בלי 'ישות', כי-אם בתחושה שהוא 'צינור' בלבד לשפע שניתן מלמעלה. כל ימיו עמדה לנגד עיניו של ר' זלמן שאלתו הנוקבת של הרבי – "מה צורך יש בכך..."

*

גם בסיפור זה אנו רואים את אותה נקודה. כשהעשיר היה שקוע בצרות של עצמו, לא היה ביכולתו לצאת מזה. רק לאחר שהאדמיר הזקן זיעזע אותו, והוציא אותו מהדכדוך הדכאון והרחמים העצמיים, ועודד אותו לחשוב על "מה צורך יש בכך" – מה אתה יכול לעשות בשביל הסביבה, רק אז הכל התהפך, והוא יצא לדרך חדשה.

ה. בחנוכה הזו – כולנו יוסף

<< הרבי

לתלמיד עמ' 9 וההוראה מזה בנוגע לפועל: כשתובעים מיהודי לסגור את הגמרא ולצאת ולפעול על יהודי נוסף להניח תפילין או להדליק נר חנוכה, יכול הוא לטעון: בשלמא מה שהוא בעצמו צריך להניח תפילין וכיוצא בזה, הרי זה מובן; אבל מהי ה"מצוה" ללכת ולחפש יהודי ולנסות (על הספק) לפעול עליו?!

ועל זה אומרים לו, שצריך ללמוד מיוסף, שהיה אכפת לו שיש מישהו שפניו זועפות, ולכן השתדל לנסות לעזור לו - רק מצד רגש טוב, אף שלא היה בגדר של מצוה, ובוודאי לא עם כל ה"רעש" וקולות וברקים שבמתן תורה!

ועל אחת כמה וכמה בנדון דידן, שמדובר אודות ענין של מצוה, ועל אחת כמה וכמה המצוה של הדלקת נר חנוכה שפועלת אור - הרי בוודאי שצריך להשתדל בזה.

וכפי שהיה אצל יוסף - תשפיע גם פעולה זו בכל העולם, אבל לא באופן שיש צורך לשלול רעב כפשוטו, כי אם בנוגע לרעב ברוחניות, כמ"ש¹¹ "הנה ימים באים גו' והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה'", עד שנזכה ללמוד תורתו של משיח מפיו של משיח, בקרוב ממש.

משיחת שבת פרשת מקץ, שבת חנוכה, ה'תשל"ד
הנחה בלתי מוגה. תורת מנחם חלק ע"ד עמ' 15.